

Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže

Šagátova ul. č. 1, 813 04 Bratislava 1

Kancelária verejného ochrancu práv
Grösslingová 2461/35
811 09 Bratislava - mestská časť Staré Mesto
Slovenská republika

Váš list číslo/zo dňa

5418/2025/KVOP
23.10.2025

Naše číslo

GR ZVJS-08055/12-2025-10

Vybavuje/linka

Bratislava

10. 11. 2025

Vec

Správa z monitoringu národného preventívneho mechanizmu v Ústave na výkon väzby a Ústave na výkon trestu odňatia slobody Bratislava – stanovisko k odporúčaniam

Vážený pán verejný ochranca práv,

na základe Vašej žiadosti sp. zn. 5418/2025/KVOP, ktorá bola Generálnemu riaditeľstvu Zboru väzenskej a justičnej stráže (ďalej len „generálne riaditeľstvo“) doručená dňa 23. októbra 2025, Vám po dôkladnom posúdení relevantných možností zasielam stanovisko k odporúčaniam uvedeným vo Vašej Správe z monitoringu národného preventívneho mechanizmu v Ústave na výkon väzby a Ústave na výkon trestu odňatia slobody Bratislava (ďalej len „správa“), ktoré sú vo vecnej pôsobnosti Zboru väzenskej a justičnej stráže. K odporúčaniam smerujúcim k Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky bude zasielať stanovisko priamo ministerstvo.

Vo vzťahu k Ústavu na výkon väzby a Ústavu na výkon trestu odňatia slobody Bratislava (ďalej len „ústav Bratislava“):

K 1. odporúčaniam

V prípadoch, že sa obvinení sebapoškodzujú, prehodnotiť ukladanie disciplinárnych trestov za také konanie a pristupovať k takejto situácii z pohľadu ohrozenia mentálneho zdravia obvineného, a nie ohrozenia poriadku ústavu (priebežne).

Poškodzovanie na zdraví neznamená len pokus o samovraždu. Navyše vo väčšine prípadov pri sebapoškodení ide o konanie demonštratívne, resp. účelové, ktorým sa obvinený iba dožaduje dosiahnutia neprimeraných úľav v súvislosti s podmienkami výkonu väzby. Je preto nevyhnutné, aby aj v takýchto prípadoch obvinený niesol disciplinárne následky v súlade so zákonom. Obvinený týmto konaním nielenže ohrozuje vlastné zdravie ale vyvoláva aj potrebu okamžitého zásahu príslušníkov zboru, čím narúša riadny chod ústavu a vyžaduje si osobitný prístup personálu. Samozrejme ústav ku každému prípadu pristupuje individuálne. Podľa zákona č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o výkone väzby“) uložený disciplinárny trest musí byť primeraný závažnosti spáchaného disciplinárneho previnenia, spôsobu jeho spáchania, jeho následkom, okolnostiam, za ktorých bolo spáchané, doterajšiemu postoju obvineného k plneniu povinností uložených týmto zákonom a aktuálnemu stavu osobnosti obvineného.

V prípadoch, že sa obvinení sebapoškodzujú, ústav Bratislava postupuje podľa ustanovenia § 40a ods. 3 druhá veta zákona o výkone väzby: „Pri rozhodovaní o uložení disciplinárneho trestu za porušenie zákazu podľa § 30 ods. 2 písm. d) zákona sa prihliada na psychický stav obvineného v čase spáchania disciplinárneho previnenia, pričom sa k disciplinárnemu konaniu a uloženiu disciplinárneho trestu vyjadruje psychológ alebo lekár.“

S poukazom na uvedené ustanovenie zákona oprávnený orgán podľa § 60b ods. 2 zákona o výkone väzby v rámci disciplinárnej právomoci pri odporúčaní psychológa alebo lekára využíva inštitút upustenia od uloženia disciplinárneho trestu podľa § 40a ods. 7 zákona o výkone väzby.

Novelou zákona o výkone väzby s účinnosťou od 1.7.2026 sa zavádza výnimka z povinnosti uhradiť zvýšené trovy na stráženie a dopravu obvineného vynaložené ústavom, ak si spôsobil úmyselne ujmu na zdraví alebo inej osobe dovolil, aby mu spôsobil ujmu na zdraví, ak lekár alebo psychológ ústavu posúdi stav obvineného ako nespôsobilý na to, aby si uvedomoval reálne následky svojho konania. Odporúčanie je čiastočne akceptované s prihliadnutím na individuálne okolnosti v každom jednotlivom prípade.

K 2. odporúčaniam

Poučiť príslušníkov v ústave, aby sa nevjadrovali k trestnej činnosti obvinených a odsúdených (priebežne).

Všetci príslušníci Zboru väzenskej a justičnej stráže od 06. 06. 2013 sú pri prijatí do štátnej služby preukázateľne oboznámení s Etickým kódexom príslušníka a zamestnanca Zboru väzenskej a justičnej stráže.

Od 15.09.2025 bol vydaný nový interný predpis zboru RGR č. 41/2025, ktorým sa vydáva Etický kódex Zboru väzenskej a justičnej stráže a Štatút a Rokovací poriadok Etickej komisie Zboru väzenskej a justičnej stráže. Súčasťou vyššie spomenutého interného predpisu zboru je príloha Etický kódex Zboru väzenskej a justičnej stráže, ktorý je dostupný na intranetovej platforme zboru.

V rámci spomínaného Etického kódexu Zboru väzenskej a justičnej stráže je príslušník zboru okrem iného poučený, že sa ma správať profesionálne: „Svojím konaním, správaním sa a postojom sme nielen príkladom a vzorom pre väznené osoby a ich rodiny, ale upevňujeme a chránime ním aj dobré meno zboru. Skutočný profesionalizmus väzenského personálu sa prejavuje v tom, že zaobchádzame s väznenými osobami slušným a ľudským spôsobom a rešpektujeme prirodzenú dôstojnosť so zreteľom na poriadok a bezpečnosť. Konáme čestne a korektne, v súlade s vyššie uvedenými morálnymi hodnotami. Všetky naše rozhodnutia sa zakladajú na riadne zistenom skutkovom stave vecí, nestrannosti a objektívite tak, aby sme nenarušili dôveru väznených osôb a verejnosti.“. Zároveň príslušníci ústavu Bratislava zabezpečujú ochranu a dôvernosť informácií v bežnom pracovnom a spoločenskom styku a v súlade s organizáciou politiky kybernetickej bezpečnosti v zbere. V rámci výkonu služobných povinností alebo pracovných povinností, v prípade vyjadrovania svojich názorov na verejnosti a voči väzneným osobám, vystupujú príslušníci ústavu Bratislava nestranné a zdržanlivo tak, aby nevyvolali pochybnosť o svojej nestrannosti a nepoškodili dobré meno zboru.

Vzhľadom na vyššie uvedené a aktuálny stav v danej veci, nie je potrebné odporúčanie akceptovať.

K 3. odporúčaniu

Zaviest' systematickú a pravidelnú ponuku zmysluplných aktivít pre osoby v štandardnom režime väzby s ohľadom na osobitné potreby mužov a žien (priebežne).

Záujmová činnosť obvinených je zabezpečovaná samostatnými referentmi režimu – špecialistami úseku režimovej činnosti oddelenia výkonu väzby a výkonu trestu a otvoreného oddelenia ústavu Bratislava. V ústave Bratislava sa záujmová činnosť obvinených vykonáva v súlade so základnými zásadami výkonu väzby, aby nedochádzalo k mareniu účelu výkonu väzby s prihliadnutím na priestorové možnosti a na základe Ponukového listu záujmovej činnosti, ktorý spracovávajú a sprístupňujú obvineným samostatní referenti režimu – špecialisti. Ústav Bratislava v pravidelných intervaloch ponúka obvineným účasť na vzdelávacích, osvetových, záujmových a športových činnostiach.

S obvinenými umiestnenými v štandardnom režime sa realizuje záujmová činnosť na základe ich vlastnej žiadosti. Pravidelne sa predvádzajú do učebne, kde sledujú televízne vysielanie na získanie všeobecného prehľadu o celospoločenskom dianí alebo hrajú rôzne kartové a spoločenské hry. Ďalej využívajú možnosť návštevy čítarne väzenskej knižnice, v ktorej si môžu preštudovať všeobecne záväzné právne predpisy v elektronickej forme, off-line verziu Slov-lexu a vlastné pevné disky ako CD, DVD a USB. Taktiež je využívaná počítačová miestnosť, v ktorej si zvyšujú svoje znalosti v programoch Microsoft Office, zvyšujú počítačovú gramotnosť a v neposlednom rade za účelom odreagovania a relaxu hrajú rôzne počítačové a konzolové hry na obľúbenej hernej konzole Playstation. Športová činnosť v podobe cvičenia v posilňovni je realizovaná na základe harmonogramu, o ktorú je taktiež obrovský záujem.

Zároveň sa obvineným v štandardnom režime ponúka možnosť poskytnutia duchovnej činnosti, kde sú predvádzaní do kaplnky. V rámci rozšírenia všestranného a harmonického rozvoja osobnosti sú obvinení zaradovaní do individuálnej záujmovej činnosti, a to hlavne maľovanie – kreslenie a výroba rôznych kreatívnych prác z papiera a použitého kartónu ako napríklad výroba modelu formule, lietadla alebo Betlehemu v životnej veľkosti. V rámci individuálnej záujmovej činnosti sa v ústave Bratislava snažia podchytiť ich talent, schopnosti a zručnosti, a tak prispieť k zmierneniu negatívnych dôsledkov väzenského prostredia. Touto ich tvorbou sa nám podarilo a to hlavne kresbami na maliarske plátno, esteticky upraviť nielen jednotlivé poschodia a bloky hlavného objektu výkonu väzby a výkonu trestu ale aj administratívnu časť ústavu. V rámci vzdelávania sa vytypovaným obvineným ponúka možno účasti na neformálnom vzdelávaní – Kurz slovenského jazyka a Kurz pre negramotných. V neposlednom rade treba spomenúť, že ústav Bratislava od roku 2021 ponúka obvineným vo výkone väzby 2 hodinové vychádzky v otvorenom priestore ústavu čo je nad rámec zákonom garantovanú „najmenej“ hodinu vychádzky.

Vzhľadom na vyššie uvedené a aktuálny stav v danej veci, nie je potrebné odporúčanie akceptovať, resp. je možné konštatovať, že Ponukové listy pre vzdelávanie, záujmovú a športovú činnosť pre obvinených umiestnených do štandardného a zmierneného režimu výkonu väzby v ústave Bratislava už v súčasnosti obsahujú ponuku zmysluplných aktivít pre osoby v štandardnom režime väzby s ohľadom na osobitné potreby mužov, žien a mladistvých.

K 4. odporúčaniu

Zabezpečiť zrozumiteľné informovanie, zohľadňujúce rozdielne potreby, všetkých obvinených o ich právach a o možnostiach podávania sťažností (priebežne).

Každý obvinený pri nástupe do výkonu väzby je poučený o zákone o výkone väzby, o vyhláške Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 437/2006 Z. z., ktorou sa vydáva poriadok výkonu väzby v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) a o Ústavnom poriadku pre obvinených v ústave Bratislava. Poučenie o zákone o výkone väzby, vyhláške ako aj o Ústavnom poriadku pre obvinených v ústave Bratislava každý obvinený preukázateľne potvrdzuje svojím podpisom v Evidenčnej karte poučení, prehlásení a oboznámení.

V ústave Bratislava sa, v súlade s vyhláškou, na bežne dostupnom mieste pre obvinených umiestňuje uzamykateľná schránka na ich žiadosti, podnety alebo sťažnosti, ktorá je zabezpečená tak, aby ju nemohla otvoriť nepovolaná osoba. Schránku vyberá prokurátor v čase, keď vykonáva dozor alebo kontrolu v ústave. Sťažnosti a žiadosti určené štátnym orgánom Slovenskej republiky podľa § 60 ods. 1 zákona o výkone väzby a medzinárodným orgánom a medzinárodným organizáciám podľa § 29 ods. 1 zákona o výkone väzby obvinený podáva v zalepenej obálke označenej úplnou adresou adresáta a s nalepenou poštovou známkom príslušnej nominálnej hodnoty.

Zároveň je obvinený poučený o ustanovení § 29 Ústavného poriadku pre obvinených v ústave Bratislava, v ktorom je uvedené, že na podávanie žiadostí, sťažností a podnetov prokurátorovi vykonávajúcemu dozor nad zachovávaním zákonnosti v ústave sú v ústave na mieste vychádzkových dvorcov a pri vstupe na športové ihriská umiestnené uzamykateľné schránky, ktoré sú zabezpečené proti otvoreniu nepovolanou osobou a označené nápisom „Dozorový prokurátor“. Na podávanie žiadostí, sťažností a podnetov podľa zákona o výkone väzby, vyhlášky alebo ústavného poriadku adresovaných riaditeľovi ústavu sú v ústave na mieste vychádzkových dvorcov a pri vstupe na športové ihriská umiestnené uzamykateľné schránky, ktoré sú zabezpečené proti otvoreniu nepovolanou osobou a označené nápisom „Riaditeľ ústavu“. Obvinený umiestnený do bezpečnostnej cely má právo obrátiť sa so žiadosťou o preskúmanie tohto

umiestnenia na prokurátora vykonávajúceho dozor nad zachovávaním zákonnosti v ústave.

Zvyšovanie povedomia o ochrane práv obvinených je v ústave zabezpečené prostredníctvom dostupných nástieniek alebo využitím ústavnej knižnice a čítárne, kde sú dostupné všetky relevantné všeobecne záväzné právne predpisy a interné predpisy.

V prípade potreby majú obvinení možnosť požiadať o pomoc s riešením svojho problému príslušného samostatného referenta režimu, ktorý v zmysle § 58 ods. 4 vyhlášky v oddiele so štandardným režimom výkonu väzby organizuje a zabezpečuje zaobchádzanie s obvinenými.

Vzhľadom na vyššie uvedené a aktuálny stav v danej veci, nie je potrebné odporúčanie akceptovať.

Vo vzťahu ku generálnemu riaditeľstvu:

K 1. odporúčaniu

Do doby začatia používania telesných skenerov, nahradiť spôsob vykonávania dôkladných osobných prehliadok dvojkrovovou metódou (bezodkladne).

Rozkaz ministra spravodlivosti Slovenskej republiky č. 2/2024 o zabezpečovaní ochrany Zborom väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších prepisov (ďalej len „RMS č. 2/2024“) okrem iného v štvrtej časti upravuje spôsob vykonávania prehliadok vykonávaných príslušníkmi zboru. Nová právna úprava predmetných ustanovení vychádza jednak zo samotného účelu ich vykonávania, ako preventívno-bezpečnostného opatrenia, v prijateľnom a akceptovateľnom kontexte odporúčaní vnútroštátnych a medzinárodných orgánov a inštitúcií, ktoré závažným spôsobom neohrozia bezpečnosť personálu zboru alebo väznených osôb. Najzásadnejšou zmenou v spôsobe vykonávania prehliadok väznených osôb je z nášho pohľadu zrušenie obligatórnej a rutínnej povinnosti vykonávania dôkladných osobných prehliadok v určitých situáciách, respektíve určitej kategórii väznených osôb, čím sa vytvára priestor pre individuálne posúdenie nevyhnutnosti vykonania prehliadky, jej spôsobu, s možnosťou využitia menej invazívnych prostriedkov, s ohľadom na možné bezpečnostné riziká a s prihliadnutím najmä na závažnosť spáchanej trestnej činnosti, fyzickú zdatnosť, nebezpečnosť alebo na poznatky preventívno-bezpečnostného charakteru smerujúce k riziku násilného správania, úteku alebo iných udalostí, ktoré by mohli ohroziť bezpečnosť. Konkrétne ide o ustanovenia § 37 ods. 2, § 38 ods. 6 RMS č. 2/2024, podľa ktorých sa počas generálnych prehliadok a čiastkových prehliadok môžu vykonať aj dôkladné osobné prehliadky obvinených a odsúdených. V prípade generálnej prehliadky sa upúšťa od možnosti hromadného vykonávania dôkladných osobných prehliadok na chodbách a podmieňuje sa ich realizácia v priestoroch cely, izby alebo v inom vhodne upravenom priestore. V § 40 RMS č. 2/2024 sa stanovuje okruh funkcií, ktoré vzhľadom na charakter výkonu ich služobnej činnosti nie sú povinné osobné prehliadky väznených osôb vykonávať tak, aby sa v maximálnej možnej miere eliminovalo narušenie vzájomného dôverného vzťahu s väznenou osobou pri využívaní foriem, metód a prostriedkov v zaobchádzaní. V § 41 a § 42 RMS č. 2/2024 sa s cieľom čo najmenšieho počtu vykonávaných osobných prehliadok precizujú situácie, pri ktorých sa vykonáva preventívna osobná prehliadka a dôkladná osobná prehliadka, pričom sa do osobitného postavenia dostáva skupina odsúdených zaradených v otvorenom oddelení, pri ktorej sa nevykonáva, či už preventívna osobná prehliadka pri opustení izby alebo oddielu, alebo dôkladná osobná prehliadka pred a po vykonaní návštevy priamym kontaktom. Taktiež sa v predmetných ustanoveniach pri ostatných odsúdených dôkladné osobné prehliadky vykonávajú iba v prípade kontaktných návštev. Pri bezkontaktných návštevách je postačujúcou preventívna prehliadka. V § 42 RMS č. 2/2024 sa síce explicitne uvádza ako prioritný spôsob vykonávania dôkladnej osobnej prehliadky celotelový skener, avšak nakoľko na ich zakúpenie nemá zbor pridelené finančné prostriedky, je potrebné do ich zakúpenia vykonávať prehliadku fyzickým spôsobom tak, aby bol zabezpečený účel takejto prehliadky, a to v súlade s § 13b ods. 6 zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že postupná humanizácia podmienok výkonu väzby a výkonu trestu odňatia slobody vyplývajúca zo zrušenia niektorých obmedzení na jednej strane, musí so sebou prinášať aj adekvátne opatrenia smerujúce k zachovaniu úrovne bezpečnosti a zabráneniu prieniku nepovolených vecí do ústavov na strane druhej. Vzhľadom na vyššie uvedené odporúčanie nie je možné akceptovať, nakoľko považujeme súčasnú právnu úpravu vykonávania dôkladných osobných prehliadok, či už v zmysle zákona č. 4/2001 Z. z., ako aj RMS č. 2/2024 vzhľadom na technické možnosti zboru za adekvátnu.

K 2. odporúčaniu

Zaviest' rodovo prispôsobený skríning pri prijímaní do väzby, najmä s ohľadom na zisťovanie výskytu sexuálneho násillia páchaného na ženách (bezodkladne).

Pri prijímaní do výkonu väzby sa obvinený podrobí lekárskej prehliadke, hygienickým a protiepidemickým opatreniam a zdravotným výkonom. Ak príslušník zboru, ktorý osobnú prehliadku vykonal, pri prijatí obvineného do výkonu väzby zistí, že na tele obvineného sú viditeľné stopy po fyzickom násillí alebo zranení, zabezpečí bez zbytočného odkladu jeho prehliadku lekárom. Ak lekár pri vstupnej lekárskej prehliadke zistí na tele obvineného stopy po fyzickom násillí alebo zranení, upovedomí o tom súd, ktorý o väzbe rozhodol, a prokurátora, ktorý vykonáva dozor nad zachovávaním zákonnosti v ústave.

Identifikácia sexuálneho násillia páchaného na ženách z hľadiska zdravotnej starostlivosti prebieha počas vstupnej lekárskej prehliadky cieleným anamnestickým rozhovorom (dotazovanie sa na páchané sexuálne násillie) aj formou aspexie, t.j. dôkazu získaného počas dôkladnej osobnej prehliadky (nález stôp násillia – modriny a oderky v predilakčných oblastiach, doplnenie napr. vyhotovením fotodokumentácie).

V priebehu prijímania žien do výkonu väzby, ako aj do výkonu trestu je v záujme zboru dodržiavať zásadu rovnosti, pričom dôraz sa kladie na rešpektovanie individuálnych potrieb a špecifík žien. Na uvedené reflektuje aj zapojenie sa zboru do viacstranného partnerského projektu s názvom "Zlepšenie ochrany práv obetí – posilnenie kapacít a postupov boja proti násilliu na ženách a domácejmu násilliu", realizovaný Inštitútom pre výskum práce a rodiny – Koordinačno-metodické centrum (KMC) v rámci programu „Domáce a rodovo podmienené násillie“ spolufinancovaného z Nórskeho finančného mechanizmu. Tento projekt bol zameraný na zlepšenie koordinácie pomáhajúcich profesií a posilnenie prístupu reagujúceho na potreby žien a ich detí, ktoré zažívajú násillie.

Počas implementácie uvedeného projektu sa potvrdila potreba práce s páchatelmi domáceho násillia aj v podmienkach zboru, ktorý aj po ukončení projektu naďalej pracuje s páchatelmi domáceho násillia v rámci programu s názvom „Druhá šanca“. Súčasťou programu sú nielen skupinové aktivity s odsúdenými – páchatelmi domáceho násillia, ale aj vzdelávanie nových lektorov z radov príslušníkov pre prácu s nimi. Zbor rozvíja aktivity v oblasti práce s páchatelmi domáceho násillia,

ale taktiež s odsúdenými ženami, ktoré sú obeťou domáceho násillia alebo sú ním ohrozené. Aby bolo možné poskytnúť adekvátne a ciele intervencie týmto ženám v priebehu uväznenia, je nevyhnutným krokom vedieť správne identifikovať obeť, riziká, okolnosti, ktoré mali vplyv na bezpečnosť ohrozenej ženy a poznať symptómy. Prvý skríning aktuálneho psychického stavu aj s identifikáciou rizikového správania (sebapoškodzovanie, suicidálne pokusy, maladaptívne prejavy) sa realizuje do 7 dní po prijatí obvinenej alebo odsúdennej osoby do výkonu väzby alebo do výkonu trestu odňatia slobody. Ďalšia podrobnejšia identifikácia, ktorá obsahuje aj položku explicitne zameranú na identifikáciu znakov v správaní a postojoch, ktoré sú charakteristické pre obeť rodovo podmieneného a domáceho násillia prebieha počas psychologického vyšetrenia odsúdennej a následne v rámci nástupného oddielu pri vstupnej psychologicko-diagnostike psychológom výkonu trestu. Zároveň je možné tento fenomén identifikovať aj počas zberu anamnestických údajov o väznenej žene, ktoré v rámci vstupnej sociálnej diagnostiky sumarizuje sociálny pracovník zboru.

Okrem vyššie uvedeného zbor v rámci implementácie Národného projektu Šanca na návrat II. pripravuje multifaktoriálny program pre ženy, ktorý bude zahŕňať aj tému domáceho a rodovo podmieneného násillia. Spomínaným aktivitám predchádza opäť vyškolenie odborného personálu zboru a zároveň osveta celého personálu zboru, zameraná na komunikáciu a vedenie rozhovoru s väznenými ženami s cieľom predchádzať druhej a opakovanej viktimizácii. Vzhľadom na vyššie uvedené a aktuálny stav v danej veci, nie je potrebné odporúčanie akceptovať.

K 3. odporúčaniu

Zabezpečiť dostupnosť vstupnej zdravotnej prehliadky do 24 hodín od nástupu do väzby, vrátane víkendov a sviatkov (priebežne).

Vstupnú zdravotnú prehliadku vykonáva vždy služobný lekár, pričom pri súčasnej personálnej situácii v zbere a stave dostupnosti odborne spôsobilých osôb (lekárov) na trhu práce v Slovenskej republike nie je možné zabezpečiť dostatočný počet lekárov na výkon tejto činnosti v zbere. Opatrenie by si vyžadovalo výrazné navýšenie počtov lekárov v zbere, aby bol možný výkon pohotovostnej služby v dňoch pracovného pokoja. Už v súčasnosti nie je zbor schopný personálne saturať svoje potreby v tejto oblasti ani pre zabezpečenie všeobecnej lekárskej starostlivosti v pracovných dňoch. Napriek aktivitám Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky v tejto oblasti sa nedostatok všeobecných lekárov v Slovenskej republike stále nedarí dostatočne vyriešiť. Náhradným riešením by bolo vyšetrenie osôb nastupujúcich do výkonu väzby v dňoch pracovného pokoja na ambulantnej pohotovostnej službe. Nakoľko však vstupná lekárska prehliadka pred nástupom do výkonu väzby nie je neodkladnou zdravotnou starostlivosťou, v prípade, že by sa tieto osoby predvážali na vyšetrenie na ambulantnú pohotovostnú službu, nebol by výkon hrađený z verejného zdravotného poistenia a musel by ho hradit štát, teda zbor. Obdobný model je zavedený v Policajnom zbere pri osobách umiestnených v cele policajného zaistenia.

Vzhľadom na vyššie uvedené nie je možné odporúčanie akceptovať. Chceme zdôrazniť, že v prípade potreby je vždy zabezpečená zdravotná starostlivosť ihneď osobe, ktorá nastúpi resp. je dodaná do výkonu väzby a trestu, ak si to jej zdravotný stav vyžaduje.

K 4. odporúčaniu

Zvýšiť dostupnosť kontinuálneho vzdelávania pre príslušníkov GR ZVJS v oblasti používania donucovacích prostriedkov (priebežne).

Každý príslušník zboru po prijatí do služobného pomeru musí prejsť prípravnou štátnou službou s výnimkou policajta, ktorý je prijatý do dočasnej štátnej služby, a policajta, ktorý bol v predchádzajúcom služobnom pomere podľa tohto zákona zaradený do stálej štátnej služby, ak ďalej nie je ustanovené inak. Prípravná štátna služba je príprava na výkon stálej štátnej služby. Počas prípravnej štátnej služby príslušník zboru musí získať základné policajné vzdelanie, ktoré spočíva v teoretickej a praktickej príprave. Základné policajné vzdelanie je ukončené záverečnou skúškou. Teoretická príprava je zabezpečovaná Inštitútom vzdelávania zboru v Nitre. Praktická príprava sa realizuje v jednotlivých ústavoch. Obe formy prípravy slúžia na zabezpečenie, aby boli príslušníci zboru na výkon štátnej služby náležite vycvičení a vyškolení, vrátane oblasti používania donucovacích prostriedkov. Práve vo vami popisovanom prípade sa s najväčšou pravdepodobnosťou jednalo o príslušníka zboru absolvujúceho praktickú časť prípravy v ústave Bratislava, a preto je pochopiteľné, že nemal úplne komplexne osvojenú problematiku donucovacích prostriedkov.

Okrem používania donucovacích prostriedkov sú príslušníci zboru či už v rámci základného policajného vzdelania, ako aj pravidelného cyklického vzdelávania počas výkonu stálej štátnej služby školení a cvičení aj v oblasti dynamickej bezpečnosti, ako preventívno-bezpečnostnej stratégie založenej najmä na vnímaní verbálnych a neverbálnych prejavov správania obvineného a odsúdeného, na dostupnom poznaní jeho osobnosti, jeho potrebách a rizikách a na implementácii metód konštruktívnej komunikácie príslušníkov zboru zabezpečujúcich zaobchádzanie, výkon režimových a iných činností s každým obvineným a odsúdeným. Cieľom tohto postupu je znižovanie negatívnych, vnútorných odmietavých postojov k plneniu uložených povinností a vyriešenie vzniknutej situácie pomocou komunikačných zručností za dodržania bezpečnostných postupov. Súčasťou výcviku je vzdelávanie aj v sociálno-komunikačných zručnostiach, aby príslušníci zboru vedeli riziká a krízové situácie predvídať a v prípade ich vzniku ich čo najskôr pohotovo a efektívne upokojiť s tým, že sila môže byť použitá iba po vyčerpaní všetkých ostatných prostriedkov, v minimálne potrebnej miere a na nevyhnutne potrebný čas. Pozitívnym výsledkom takéhoto prístupu zboru je aj ojedinelé použitie donucovacích prostriedkov (v nevyhnutných prípadoch a zákonným spôsobom).

Každoročne sa tiež preveruje fyzická zdatnosť príslušníkov zboru a veľká pozornosť sa venuje streleckej príprave, aby v nevyhnutnom prípade dokázali príslušníci použiť zbraň presne a efektívne. Samotná strelecká príprava pozostáva z teoretickej časti, na ktorú nadväzuje praktická časť - základná manipulácia so zbraňou (suchý nácvik zameraný primárne na bezpečnú manipuláciu so zbraňou) a vykonanie ostrej strelby.

Dôraz sa kladie aj na výcviky a preskúšanie zo sebaobrany, ktoré sa realizovali v rámci spádových oblastí pod vedením inštruktorov výcviku a externých lektorov a boli zamerané na zdokonaľovanie sa v dynamickej bezpečnosti a v používaní donucovacích prostriedkov v zmysle zákona. Osobitne prebiehajú výcviky zásahových skupín a poriadkových jednotiek, ktoré sú realizované vo vojenských priestoroch Centra výcviku Lešt. Metodika výcviku spočíva v jeho postupnosti, povelovej a úderovej technike s obuškou a obranným štítom a s využitím špeciálnych donucovacích prostriedkov podľa zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbere väzenskej a justičnej strážie v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zbere“). Výcvik sebaobrany je zvlášť dôležitý kvôli tomu, aby si príslušníci vedeli účinne chrániť život a zdravie pri každodennej práci s obvinenými a odsúdenými.

Osobitnou kategóriou vzdelávania je použitie služobného psa ako donucovacieho prostriedku podľa § 31 ods. 1 písm. k) a § 39 zákona o zbore, kde sa náležitá pozornosť venuje výcviku služobných psov, psovodov aj figurantov a kontinuálne prebieha ich preskúšanie.

Zvyšovanie úrovne a schopností príslušníkov zboru zabezpečujúcich ochranu a eskorty sa realizuje aj na základe spolupráce a spoločných výcvikov s Ozbrojenými silami Slovenskej republiky a inými ozbrojenými zbormi, počas ktorých si príslušníci vymieňajú rôzne skúsenosti v oblasti sebaobrany, streleckej prípravy a taktiky vykonávania služobných zákrokov. Takisto bolo realizovaných niekoľko výcvikov, ktoré zabezpečovali špecialisti zo súkromného sektora a výcviky boli zamerané na použitie vybraných zákonných donucovacích prostriedkov (napr. hmaty, chvaty, páky, teleskopický obušk a elektrický paralizátor Taser). O absolvovaní špeciálnych výcvikov a preskúšaní svedčí tiež množstvo certifikátov, ktorými inštruktori generálneho riaditeľstva disponujú.

Excelentnú úroveň príslušníkov zboru v oblasti používania donucovacích prostriedkov (najmä hmaty, chvaty, kopy sebaobrany, strelná zbraň či služobný pes) dokladujú opakujúce sa úspechy príslušníkov v streleckých súťažiach, bojových športoch aj v kynológii, a to nielen v rámci Slovenska, ale aj na medzinárodnej a celosvetovej úrovni pri súťažení s inými ozbrojenými zložkami a aj s civilným sektorom.

Uvedené úspechy však neznamenajú, že vo výcviku príslušníkov možno poľaviť, práve naopak, bude sa naďalej pokračovať vo vzdelávaní tak, aby sa zvyšovali požadované praktické zručnosti s primeraným prihliadnutím na medzinárodné záväzky zboru vyplývajúce z Európskych väzenských pravidiel (napr. pravidlo 66., 76., 81.2, 89.1) a odporúčaní Európskeho výboru na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania, ale aj aktuálnu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva. Zároveň sa z dôvodu lepšej adresnosti a individuálneho prístupu preniesla na ústavy väčšia zodpovednosť za náležitý výcvik a vyškolenie príslušníkov zboru v súlade s osobitným predpisom (§ 49 písm. b) zákona č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície v znení neskorších predpisov.).

Vzhľadom na vyššie uvedené a aktuálny stav v danej veci, nie je potrebné odporúčanie akceptovať.

K 5. odporúčaniu

Sprístupniť možnosť práce okrem odsúdených aj pre väzobne stíhané osoby (priebežne).

Podľa zákona o výkone väzby zamestnávanie je možné, ale len so súhlasom obvineného. Zároveň však v rozsahu, ktorý nenaruša účel väzby. Vzhľadom na režim väzby sú možnosti pracovného zaradenia oveľa menšie než u odsúdených. Pracovná činnosť môže byť realizovaná vo vnútri ústavu (údržba, pomocné práce, kuchyňa, práčovňa), avšak pracovný režim musí rešpektovať bezpečnostné obmedzenia a oddelenie od ostatných kategórií osôb (napr. od odsúdených). Z týchto dôvodov je preto zamestnávanie obvinených vo väzbe možné, ale je dobrovoľné, obmedzené a podlieha bezpečnostným pravidlám.

Ústav Bratislava podobne ako aj iné ústavy na výkon väzby, nemá podmienky na to aby mohli obvinených zaraďovať do práce. Problémom je aj stavebná dispozícia ústavu, ktorý je budovaný predovšetkým pre účely väzobného stíhania, kde chýbajú vhodné priestory, ktoré by mohli byť prevádzkované ako štandardné pracoviská spĺňajúce všetky požiadavky na ich zriadenie a prevádzku.

Odporúčanie je teda ťažko realizovateľné a ovplyvnené faktormi ako sú bezpečnostné opatrenia a ponuka prác zo strany podnikateľských subjektov, ktoré zbor nemôže ovplyvniť. Limitujúcou skutočnosťou pri obvinených je, že vzhľadom k inštitútu „dobrovoľnosti ich zaradenia do práce“ je ich zaradenie na pracoviská podnikateľských subjektov rizikové aj z hľadiska stability chodu pracoviska – môžu totiž svoj súhlas so zaradením do práce kedykoľvek odvolať a pracovisko opustiť, resp. absencie na pracoviskách sú pri nich častejšie ako pri odsúdených napr. aj z dôvodov súvisiacich s ich zúčastňovaním sa na vyšetrovacích úkonoch, ako aj neurčitý termín prepustenia na slobodu po doručení príkazu prokurátora lebo súdu (ihneď). Pre uvedené dôvody podnikateľské subjekty nemajú záujem uzatvárať zmluvy na výkon pomocných prác prostredníctvom obvinených s ústavmi.

Vzhľadom na vyššie uvedené objektívne skutočnosti, ktoré nedokáže zbor ovplyvniť, nie je možné odporúčanie vo vzťahu k zamestnávaniu akceptovať.

K 6. odporúčaniu

Prehodnotiť cenotvorbu a fungovanie ústavných bufetov s cieľom zabezpečiť primeranú dostupnosť tovarov (priebežne).

Prevádzku ústavných predajní zbor už priebežne rieši a v budúcnosti chce realizovať na základe novo nastavených kritérií pri výberových konaniach, ktoré sa budú realizovať v zmysle zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 4/2001“).

Dňa 21. 10. 2025 bol Národnou radou Slovenskej republiky schválený návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, s účinnosťou od 01. 07. 2026. Súčasťou uvedeného návrhu zákona je aj novelizované ustanovenie § 67b ods. 3 zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov v znení „(3) Nebytový priestor slúžiaci na účely prevádzkovania predajní určených na nákup potravín, vecí osobnej potreby a iných vecí obvineným alebo odsúdeným19) a hnutelný majetok štátu nevyhnutný na zabezpečenie tejto činnosti (ďalej len „predajňa“) možno dať fyzickej osobe alebo právnickej osobe do nájmu na dobu určitú, najviac na päť rokov; pri nakladaní s majetkom štátu nevyhnutným na zabezpečenie tejto činnosti sa nepostupuje podľa osobitného predpisu 19a). Rozhodnutie o dočasnej prebytočnosti majetku štátu sa nevydáva. Na platnosť tejto zmluvy sa nevyžaduje súhlas Ministerstva financií Slovenskej republiky ani zriaďovateľa. Podrobnosti v súvislosti s prevádzkou predajní určí minister.“. Poznámka k odkazu 19a) znie: „19a)) Zákon č. 278/1993 Z. z. v znení neskorších predpisov.“. Z vyššie uvedeného návrhu zákona vyplýva, že minister spravodlivosti Slovenskej republiky určí svojim rozkazom komisiu na stanovenie výberových kritérií pri tomto nájme, pričom tieto kritériá by mali byť určené odlišne, v záujme čo najnižších cien pre väznené osoby, nakoľko by sa nepostupovalo v súlade so zákonom č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu v znení neskorších predpisov, najmä, nie najvyššia cena prenájmu (predpoklad určenia fixnej ceny nájmu na základe údajov štatistického úradu v rámci regiónov), výška obchodnej marže, strpenie kontroly nákupných cien a predajných cien u vybraných komodít a pod. V súčasnosti nie je možné presne definovať, čo všetko bude predmetom kritérií výberových konaní, ani v akom zložení bude komisia pracovať, keďže toto závisí od obsahu a času schválenia predmetného návrhu zákona.

Podľa § 32 ods. 2 vyhlášky primeranosť cien tovarov v predajni zriadenej v ústave porovnáva v určenom rozsahu s maloobchodnými cenami v danej lokalite riaditeľom ústavu určený príslušník zboru raz za polrok a môžu kontrolovať zástupcovia orgánov uvedených v § 59 a § 60 zákona o výkone väzby.

Dňa 02. júla 2025 nadobudol účinnosť Rozkaz generálneho riaditeľa zboru č. 29/2025 o monitoringu predajných cien tovarov v predajniach pre obvinených a odsúdených. Na základe tohto interného predpisu sa na pravidelnej báze monitorujú ceny určených tovarov v ústavných predajniach a vedie sa cenová evidencia za účelom ich porovnania s predajnými cenami v predajniach s maloobchodným obratom. Povinnosťou každého ústavu je pravidelne monitorovať a vyhodnocovať ceny predávaného tovaru (minimálne raz za dva mesiace v období od 01.07.2025 do 31.12.2025 a minimálne raz za tri mesiace s účinnosťou od 01.01.2026). Monitoring cien je zameraný na porovnanie cien vybraných základných potravinových komodít a tabaku v ústavnej predajni a v maloobchodných predajniach a na označovanie cien tovarov cenovkami, ktoré sú určené na oboznámenie obvinených a odsúdených s cenami tovaru. Vzhľadom na vyššie uvedené a aktuálny stav v danej veci, nie je potrebné odporúčanie akceptovať.

K 7. odporúčaniu

Prehodnotiť nastavenie systému poskytovania zdravotnej starostlivosti v ústavoch, najmä vzhľadom na prax, kedy ústavní lekári poskytujú starostlivosť aj príslušníkom ZVJS. Tento model zvyšuje objem práce a môže negatívne vplyvať na dostupnosť zdravotnej starostlivosti pre osoby vo väzbe a vo výkone trestu. Ako možné riešenia by mohlo byť buď zabezpečenie samostatných zdravotníckych kapacít pre príslušníkov ZVJS, alebo posilnenie personálnych kapacít v rámci ústavných zdravotníckych pracovísk tak, aby nedochádzalo k oslabeniu dostupnosti zdravotnej starostlivosti pre osoby obmedzené na slobode (do 12 mesiacov).

Počet funkčných miest prislúchajúcim profesii všeobecného lekára je v zbore nastavený primerane aj s ohľadom na zvýšenú návštevnosť a konzumpciu všeobecnej zdravotnej starostlivosti u obvinených a odsúdených osôb. V porovnaní s civilným prostredím návštevnosť všeobecného lekára väznenými osobami niekoľko násobne prekračuje civilnú štatistiku (priemerný počet návštev civilných osôb vo všeobecných aj špecializovaných ambulanciách spolu je 11-krát za rok – čo radí občanov SR k popredným priečkam návštevnosti lekárov v rámci Európskej únie, čo je zlomok v porovnaní s návštevnosťou len všeobecnej ambulancie zo strany väznených osôb, ktorá dosahuje 20-26 návštev ročne).

V prílohe č. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 225/2017 Z. z. o minimálnych požiadavkách na personálne zabezpečenie a materiálno-technické vybavenie zdravotníckych zariadení v pôsobnosti Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, ktorý upravuje počty lekárov v zbore, je už započítaná pracovná kapacita všeobecných lekárov tak pre väznené osoby ako aj pre príslušníkov zboru:

počet lekárov AZ = $1.15 \times [(1,78 \times \text{Obv} \times 20 + \text{Ods} \times 20 + \text{Prísl} \times 6,76) / 7720]$,

kde: AZ je ambulantné zariadenie ústavu,

Obv je maximálna kapacita obvinených v ústave,

Ods je maximálna kapacita odsúdených v ústave,

Prísl je počet osôb registrovaných vo všeobecnej ambulancii pre dospelých pre príslušníkov ústavu.

- koeficient času, potrebného na nevyhnutné administratívne činnosti v počte 72 minút denne pri 8 hodinovom pracovnom čase (parameter „1,15“ vo vzorci – t. j. 15% pracovného času),

- počet obvinených (Obv) a odsúdených (Ods) osôb v kapitácii (v prípade obvinených osôb je náročnosť na zdravotnú starostlivosť zvýšená, nakoľko do ústavov nastupujú osoby so zvýšenou chorobnosťou (narkomani, bezdomovci, minoritné a marginalizované skupiny obyvateľstva), u ktorých je potrebné dôkladné vstupné lekárske vyšetrenie, často doplnené odbornými vyšetreniami) - zvýšená vyťaženosť ambulancií v prípade starostlivosti o obvinené osoby v porovnaní s odsúdenými osobami vyjadruje koeficient „1,78“, nakoľko cca 78 % väznených osôb v ústavoch sa ročne obmení a prichádzajúce väznené osoby musia podstúpiť rozsiahlejšie vstupné vyšetrenia),

- hodnota „20“ reprezentuje priemernú návštevnosť obvinených a odsúdených na všeobecnej ambulancii za kalendárny rok,

- hodnota „6,76“ vyjadruje priemernú návštevnosť príslušníkov, civilných zamestnancov, výsluhových dôchodcov a iných osôb v kapitácii ambulancie za kalendárny rok,

- parameter „Prísl“ vyjadruje počet príslušníkov, civilných zamestnancov, výsluhových dôchodcov a iných osôb vedených v kapitácii všeobecnej ambulancie,

- hodnota „7720“ sa skladá zo súčtu „1544 x 5“, kde číslo „1544“ vyjadruje priemerný počet pracovných hodín odpracovaných všeobecným lekárom za kalendárny rok, pričom sú odrátané dni prislúchajúce na čerpanie dovolenky a priemerná doba práceneschopnosti v počte 5 pracovných dní na osobu; hodnota „5“ vyjadruje počet osôb, ktoré všeobecný lekár priemerne vyšetří za 60 minút.

Z vyššie uvedeného predpisu je zrejmé, že potreba všeobecných lekárov v zbore je nastavená primerane. Počet kapítovaných osôb na jedného civilného lekára, kde je priemerne 1500 až 2000 osôb prislúchajúcich na jedného lekára, niekoľko násobne presahuje počty v zbore na jedno všeobecné-lekárske miesto, kde prislúcha na jedného všeobecného lekára len približne 200 väznených osôb a približne 80 príslušníkov zboru. Tento personálny systém je nastavený exaktne a presne, vychádzajúc z globálnych potrieb zboru a z predchádzajúcich mnohoročných poznatkov problematiky starostlivosti o väzenskú populáciu.

Základným problémom, ktorý je pre zbor neriešiteľný, je trvalý a prehlbujúci sa nedostatok lekárov s potrebnou kvalifikáciou/specializáciou na trhu práce a nemožnosť obsadenia voľných miest v zbore týmito lekármi. Tento problém je nielen celoštátny a celospoločenský ale presahuje hranice Slovenskej republiky a je už problémom celoeurópskym. Ide o problém, ktorého riešenie je v kompetencii vlády Slovenskej republiky, Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky a Ministerstva školstva Slovenskej republiky. V civilnom prostredí k júlu 2024 nemalo všeobecného lekára takmer 300 000 občanov Slovenskej republiky. V januári 2024 chýbalo 533 všeobecných lekárov z celkového počtu 2444 miest, čo predstavuje 21,8 %.

V zbore je viac ako polovica funkčných miest všeobecných lekárov obsadená neatestovanými lekármi, zaradenými v predatestačnej praxi, ktorých výkonnosť nemôže byť porovnateľná s plne erudovanými a skúsenými všeobecnými lekármi. Pokiaľ bude deficit všeobecných lekárov v civilnom prostredí, je iluzórne veriť, že sa naplnia stavy väzenských všeobecných lekárov, kde atraktivita prostredia je mizivá (neustále sťažnosti zo strany väznených osôb, trestné podania, osočovanie práce väzenských lekárov zo strany verejnosti, ľudsko-právnych inštitúcií, médií, bez hlbšieho poznania problematiky, nižšie finančné ohodnotenie v porovnaní s civilným sektorom, rôzne reštrikcie a obmedzenia vyplývajúce z väzenského

prostredia a podobne).

Potreba zabezpečovania všeobecnej zdravotnej starostlivosti pre príslušníkov zboru služobníkmi všeobecnými lekármi je dôvodná najmä vo vzťahu k potrebe sledovania ich zdravotného stavu lekármi, ovládajúcimi problematiku výkonu služby vo väzenských zariadeniach, služby so zbraňou v záujme zamedzenia vzniku mimoriadnych udalostí (napr. pri zmenách ich psychického stavu, zmenách fyzickej suficiencie na službu a podobne) a poznajúcimi reštrikcie a možnosti v oblasti odlišného systému zdravotných dávok a odlišného systému sociálneho zabezpečenia, teda v značnej miere zabezpečujúcich pracovnú zdravotnú službu v unikátnych podmienkach, ktoré nie sú porovnateľné so žiadnym iným pracoviskom v civilných podmienkach, upravených množstvom reštrikcií a interných predpisov.

Z vyššie uvedeného je viac ako zrejmé, že nie je potrebné oddeliť poskytovanie všeobecnej lekárskej starostlivosti pre väznené osoby a príslušníkov zboru z dôvodu nedostatku personálu – naopak, zabezpečenie rovnakým personálom je zárukou, že väznené osoby nebudú ošetrované inými, menej kvalifikovanými lekármi v porovnaní s príslušníkmi zboru (zamedzenie diskriminácie), že v prípade, ak sa lekár preukáže ako nedostatočne kompetentný, bude aj tlak príslušníkov zboru na jeho obmenu a vykonanie náležitej nápravy v systéme poskytovania všeobecnej zdravotnej starostlivosti.

Záverom možno konštatovať, že aktuálne legislatívne nastavenie systému poskytovania všeobecnej zdravotnej starostlivosti vo väzenstve je primerané a jediné, čo je potrebné zabezpečiť, a čo zároveň nie je úlohou väzenského systému ako takého, je systémové zabezpečenie dostupnosti erudovaných všeobecných lekárov na trhu práce v Slovenskej republike a zároveň zvýšiť atraktivitu práce väzenského lekára v porovnaní s civilným sektorom. Vzhľadom na vyššie uvedené nie je možné odporúčanie akceptovať.

gen. Mgr. JUDr. Ing. Ľubomír Klištinec
generálny riaditeľ

Informatívna poznámka - tento dokument bol vytvorený elektronicky

Telefón

E-mail

Internet

<http://www.zvjs.sk>

IČO

00212008